

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oženo poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 8 K
pol leta 4 „
četrt leta 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,

če se tiska enkrat . . . 14 h

„ „ „ dvakrat . . . 12 „

„ „ „ trikrat . . . 10 „

za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

**Upravištvu Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Gradišče št. 2.**

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

V devetinštirideseto leto.

Z današnje številke stopa „Učit. Tov.“ v 49. leto svojega obstanka. Ves čas se je boril za napredek šolstva, ki je podlaga napredku in razvoju našega naroda. Dobro urejeno šolstvo prinaša lepe uspehe, lepi uspehi pa privedejo naš narod do kulturnega razvoja, ki je podlaga blaginji. V tem oziru je naš narod dobro napredoval. Danes imamo razvito književnost, razvite časopise, ki se je izkazalo zlasti v novejšem času kot velesila, razvito družabno življenje, raznovrstne zadruge, denarne zavode in gospodarska podjetja, kar vodi naš narod k blaginji in v vrsto kulturnih narodov. Pa katera je tista gonilna sila temu preobratu tekom štiridesetih let? S ponosom smemo reči, da je ta naša judska izobrazba in ta napredek sad trudopolnega dela modernega šolstva. Brez šolske izobrazbe bi bil naš narod za takšne kulturne pojave nezmožen in nesposoben.

Mnogo smo pridobili; napredek našega naroda nas veseli, ker je to sad našega neumornega truda, a obenem moramo priznati, da smo komaj pričeli orati ledino. Mogočni naši narodni sovražniki nas z namenom ovirajo pri našem kulturnem prodiranju. Ti dobro vedo, da je dobro urejeno šolstvo prvi pogoj napredku, zato nam nočejo dati tega. Zlasti na periferiji naše domovine nam odrekajo šolsko izobrazbo v materinščini, nam odrekajo sposobnost v napredku, nas sovražijo, preganjajo in nas hočejo izpodrinuti z domače grude. In naj mi gledamo to mirno? Ne, vsak od nas mora zastaviti vse svoje moči, da odbije sovražne navale. Če hočemo pa mi odbiti sovražne navale, mora vladati v naših vrstah stroga, železna disciplina. Kdor deluje za narodni blagor ne samo pri šolstvu, marveč na katerikoli stroki našega kulturnega razvoja, oni je vreden sin našega naroda, vreden našega spoštovanja in naše časti. Dovolj je bilo prepira, sovraštva in osebnih napadov med nami brati istega naroda. Taki pojavi nas devajo v vrsto nezrelih politikov, ki donesajo samo razdor, zlo in našim sovražnikom veselje.

Zlasti učiteljstvo mora biti idealno. Borba za napredek šolstva, odbijanje sovražnih navalog na šolstvo, požrtvovalno delo v šoli in največkrat brezplačno delo med narodom za narod — to so ideali, ki ne nosijo začasnega dobička, mnogokrat pa odpor, preganjanje, preziranje in tudi materialno škodo. Takim idealistom se navadni svet posmehuje, ker danes prevladuje ideja materializma. Učiteljstvo se ne sme ozirati na to. Tako idealno delo je nujno potrebno, ki prinese stoteren sad našemu narodu v bodočnosti, in kdor ljubi narod, bo vse to z veseljem delal za narod.

Učiteljstva poklic je delo na polju pravice in napredka. Pri tem delu, to moramo povedati s poudarkom, ne smemo gledati na političko strankarstvo. Učiteljstvo mora biti pri izpolnjevanju svojih stanovskih dolžnosti nad strankami, to se pravi, da mora biti vsakomur pravično.

Ako učiteljstvo izpolnjuje svoje stanovske dolžnosti, deluje — in to ob sedanjih gmotnih razmerah — za občni blagor. Premnogo jih je pa, ki se po končanem trudopolnem delu poprimajo raznega socialnega dela. Tem gre vsa čast, naš narod mora priti polagoma do spoznanja — čeprav politički veterinjaki z blatom zakrivajo narodu oči — da je šola z vestnim učiteljstvom največji in najboljši prijatelj ljudstva.

Učiteljstvo mora biti prepojeno z radikalnim in narodnim duhom, ker je narodni moment danes važnega pomena. Ono mora biti tudi demokratskega duha. Aristokraciji in birokratizmu je po splošni volilni pravici za vselej odklenalo. Proč od tod na delo za narod!

Društvo za zgradbo Učit. konvikta v Ljubljani

se je zbralo k občnemu zboru dne 28. pret. mes. v „Narodnem domu“. Po običajnem pozdravu predsednika tov. J. Furlana je podal tov. Juraj Režek svoje

tajniško poročilo.

Slavni zbor!

Z današnjim dnem, praznikom nedolžnih otrok, smo sklenili svoje 14. društveno leto. Dan nedolžnih otročičev pa je za nas posebno pomemben, saj je tega dne ravno stopilo v življenje naše društvo s prelepim namenom, skrbeti za duševni in telesni blagor nedolžnih zapuščenih učiteljskih sirot. A tudi letošnje jubilejsko leto smo praznovali vsepovsod pod naslovom „Otrok“, to iskreno željo predobrega našega cesarja, da naj bi se namesto hrupnih in sijajnih veselje in drugih prireditve rajše storilo kaj za zapuščene in zanemarene otroke. Zato smo bili v proslavo tega redkega jubileja blagega vladarja tudi mi lansko leto sklenili, s prostovoljnimi mesečnimi doneski povzdigniti zgradbeni kapital našega društva in pripomoči, da bi se čimprej uresničil ta naš blagi društveni namen in se s tem odpomoglo revnim sirotam našega stanu.

Odbor se je bil zato obrnil s prošnjo do vseh okrajnih učiteljskih društev in njihovih socialnih odsekov, pa tudi do vodstev raznih večjih šol, naj zbirajo pri ondnotnem učiteljstvu v smislu prej omenjenega lanskega sklepa poljubne mesečne doneske in naj jih vpošljejo našemu blagajniku. Ni se nam sicer izteklo vse po naši želji, vendar če že ni „družalo“, pa je vsaj „kapljalo“. Iz blagajnikovega poročila boste razvideli, da se je nabralo „jubilejskega daru“ okroglo 4000 K. Ako bi se bili naši socialni odseki le nekoliko ganili in storili kaj v označeni namen, bi se bila letošnja vsota jubilejskega daru vsaj potrojila. Ker smo pa lansko leto sklenili, da raztegemo jubilejsko leto — sebi v korist — na tri leta, upamo, da bomo to malomarnost vbodoče nekoliko popravili.

A tudi pri letnini opazimo, da je še mnogo mnogo tovarišev in tovarišic, ki se še vedno ne morejo toliko ojunčiti, da bi z malim letnim doneskom 2 K pristopili k našemu prepotrebemu društvu. Gospoda, resnobi so današnji časi za slovensko učiteljstvo in zato vas tudi prav resno svarimo pred toliko brezbriznostjo, saj vendar vidite, da smo navezani le

na lastno pomoč in — kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti!

Najlepše jubilejsko darilo pa nam je bil letos naklonil naš dobri tov. Janko Žirovnik, ko nam je podaril svoje „Narodne pesmi za šolsko mladino“, ki smo jih tekom dobrega leta razprodali skoro vseh 20.000 izvodov, znamenje, kako so se te pesmice omilile šolski mladini in ljudstvu. Treba bo torej misliti na II. izdajo te knjižice. Ker pa z višjega mesta do danes še ni došlo zaproseno odobrenje za uporabo knjižice pri šolskem pouku, obrnili smo se znova s prošnjo za to dovoljenje, kar se bo gotovo v kratkem zgodilo. In da bo tudi ta II. izdaja društvu našemu dajala lep letni dohodek, ni dvoma. Zato pa še enkrat prav iskreno zahvalo vrlému tov. Janku Žirovniku za to lepo darilo!

Njemu pa se je vredno pridružil tovariš Emil Adamič, ki je za letošnjo proslavo cesarjeve 60letnice šolski mladini priredil prelepo snevoigro „Slava cesarju Francu Jožefu I.“ in jo poklonil našemu društvu, za kar mu bodi še na tem mestu izrečena prav presrečna zahvala. To spevoigro smo dali tatisniti v 1000 izvodih in besedilo pa še v posebnih knjižicah, da ga imajo učenci pri petju in za deklamacije lahko pri rokah. Tega dela pa se ni razprodalo toliko, kakor smo pričakovali in bi zaslužila delo in trud vrliga tov. prireditelja. Učiteljstvo in šole so premalo segali po njem in ga tudi premalo uporabljali ob prirejanju letošnjih šolskih slavnosti. Ker je pa spevoigra prikladna za vsako patriotsko slavnost, se nadejamo, da si jo bo omislila in naročila pač vsaka šola, da se s tem podpre ne le naše društvo, ampak da tudi tov. E. Adamiču zaslužen priznanje. Na njegovo željo smo napravili prošnjo do presvetlega vladarja za sprejem spevoigre v cesarsko fideikomisno knjižnico in poslali lepo vezano knjižico na kabineto pisarno Nj. Veličanstva. Odgovora do danes sicer še nismo dobili, a ni dvoma, da bo prošnja ugodno rešena, na čemer vrednemu tovarišu E. Adamiču lahko že danes čestitamo.

In glejte! Exempla trahunt: Oglasili so

LISTEK.

Festina lente!

Spisal Merljak.

Bila je zimska noč.

Gosta megla se je vrgla na zemljo in težila ozračje, da je človek jedva dihal. Na nebu nisi opazil nobene zvezde; in zmrazene kapljice, ki so prihajale od megle, so nam legale po obrazih in po obleki ter zbujale po naših telesih neprijetno mršavost. Prav čutili smo vsi, kako nam ta mrz sega do kosti in nam pači obledenela lica.

A tema je bila taka, da nisi videl niti za ped pred seboj. Toda hiteti smo morali navzlic temu dalje in vedno le dalje, nevede, kdaj pridemo do konca.

Preračunati, kako daleč smo že prišli, se ni dalo, ker nazaj nismo videli nič in zaradi teme tudi nismo mogli izvedeti, kako dolgo bomo še hodili.

Cesta je bila blatna: polna napol zmraz-

njenih luž in mlak ter jako opolzla. Vsak hip se je komu izpodrsnilo, da je telebnil na tla; in večkrat je tak zadel še ob koga drugega ter ga prevrgel s seboj vred po razmazni ilovnati zemlji.

Nekateri so kleli ob taki priliki in zabavljali nerodnim sopotnikom, a drugi so se molče prevrgli in zopet vstali ter celo pomagali na noge onim, ki so bili krivi njihovega padea.

Nahajali so se med nami tudi taki, ki so se izpočetka silno zaletavali ter naravnost drčili v prve vrste.

Ti ljudje so nam delali silne preglavice, zakaj večina nas jih ni mogla dohajati.

Zaostajali smo za njimi; občudovaje njihovo moč in jezni na svojo šibkost.

„Čemu sem šel to pot?“ je vzkliknil marsikdo izmed nas, „saj vendar nisem za tako težko hojo. Bolje bi bil storil, ako bi ne bil šel nikamor in ostal doma; človek ni skoro za drugega na svetu, kakor za sitnost in v zasmeš močnejšim.“

Tedaj pa se je nekdo oglasil: „Festina lente!“

Oni, ki so hodili v prvih vrstah, so bušili v smeh in se požurili še bolj in njihov načelnik je celo izustil opazko, da se malodušnega človeka kaj rad polasča „Galgenhumor“.

Jaz sem imel še dokaj moči in bi se bil lahko zaletel kam bolj spredaj, toda moj prijatelj in sosed me je zagotavljal, da tega ni treba, zakaj pride se že kam tudi tako, kakor hodiva.

Slušal sem ga ter ubiral korake z njim vred natančno po taktu, kakor sva si ga bila nastavila takoj početkoma.

Ne morem sicer trditi, da je hoja naju ravno usopla, to pa lahko rečem, da se je nama izpodrsnilo le redkokdaj, a še takrat, kadar se je to zgodilo, sva se vsakokrat srečno ujela in se spravila zopet v ravnotežje, ne da bi bila padla.

Prijatelj je bil veliko starejši od mene.

Po poti mi je pravil, da je hodil tod že večkrat, a da še ni nikoli padel, dasi so bile noči še temnejše od današnje.

„Kako pa je bilo mogoče, da nisi padel,

saj jaz se še nocoj komaj lovim, dasi ne vidim tako slabo,“ se zavzame.

„Festina lente,“ mi odgovori.

„A ti si bil tisti, ki je poprej izustil to opazko? Čudno, da nisem že poprej opazil tega, saj hodim vedno poleg tebe.“

„Pustiva to,“ odvrne prijatelj. „Vidiš, nalašč sem izpremenil glas, da nisi mogel vedeti ne ti ne kdo drugi, iz čigavih ust je prišla. Sicer pa opazka sama na sebi ni bogsigavedi kako važna; veliko bolj je treba upoštevati taktiko, ki se je naj diži človek pri naši hoji.“

„In ta bi bila?“

„Precej ti povem,“ povzame prijatelj zopet besedo in reče: „Vojake si že videl, kako hodijo, kadar marširajo po taktu, kaj?“

„Sem.“

„Dobro! Potem hodi tudi ti tako in ne glej niti na levo niti na desno, marveč le naprej in proti smotru, ki ga hočeš doseči.“

„Pa če mi kdo zastavi pot?“

„Če ti jo zastavi tako, da stopi pred te iz oči v oči in te pozove, da se vrneš ter ne